

www.lib.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

БРОЈ 16. У Сомбору 15. АВГУСТА 1880. ГОД. XII.

„ШКОЛСКИ ЛИСТ“ излази сваког 1. и 15. у месецу. Претплата је за целу годину 3 ф., за 4 месеца 1 ф. а за Србију 8 динара годишње. Учитељи, који имају мању плату од 300 ф., богослови и приправници добијају лист у пола цене. Дописи и претплата шаљу се: Уредништву „Школског листа“ у Сомбор.

БИЋЕ И ВАЖНОСТ ФРЕБЛОВОГ ЗАБАВИШТА.

Фридрих Фребл, оснивач дечијих забавишта, назвао је своје васпиталиште за децу од 3—6. године забавиште, а то је врт, који му је служио за посматрање природног живота. Он вели „Забавиште треба децу још у раној младежи не саме да узме у закриље, него да им даде и забаве, али, саразмерну њиховом целокупном бићу, да им тело оснажи, да њихова чула вежба а пробуђени дух забавља, да их упозна са природом и људма, а особито да управља њиховим осећањем и срцем и да обоје слије у јединство.“

Забавиште треба да је тесна веза између породице и јавне наставе, оно треба у се да шљуби најдражије и најлепше тачке додирнице, те да буде посредник између школе и породице, као што је школа посредница између породице и живота.

Док је Песталоције принцип наочигледности као највиши фактор разума истакао, дотле је Фребл коракнуо једним кроком унапред, те је истакнуо принцип стварања као најглавнији основ унутарњој организацији дечијих забавишта.

Дете не треба само да се игра, него и да се забавља и баш игра треба да буде забава, која чула и удове, дух и тело вежба и развија. Игра не само

да буди веселост и чилост, него уједно буди и тежење за радом, она отвара прави пут, по коме се дете кретати има.

Деца су упућена да чине посматрања, особито да посматрају животиње и биљке, затим лепе и значајне телесне облике, па да их именују и у песмицама певају.

Живот је дечији игра, и често лежи велико значење у дечијој игри. У његовим изложеним играма (којих је 24 на броју) лежи добромисљен систем, у ком се удови и чула, мишлење, осећање и дечија воља јака и челичи.

Игре сачињавају неку целину, после покретних и кружних игара долази таласасто, пужевито и змијевидно гibaње, а тим се вежба подражавање паспран животињске и биљне радње; стабилно ходање и стајање, брза употреба удова и чула.

И све ово бива по команди без војничког тона и без прута, него речју љубави и милоште дотичних учитељица. — Али ово није још све. Ту се још пази на развијтак говора, на тачно изговарање и наглашавање гласова и речи. Посредством песме, детињских и моралних приповецица и песама буди се и оплеменује срце и осећање, разум и памтење.

Из ових забавишта искључени су сви школски наставни предмети, рачун, писање, читање, књиге и остало школско градиво. Фребл хоће прво да доведе дете до потребне зрелости за школу, али то не производи измајсторисаном школском наставом. Његово забавиште не треба да се зове ни школа за играње, а још мање „малодечија“ школа.

Целокупна основа његовог забавишта обухвата ова три васпитна принципа: *развијтак слободе, развијтак рада, развијтак заједнице.*

Природа је слободна, човек је слободан, па и дете треба да буде слободно. — У врту — у ширем

смислу у природи — где све слободно расте, треба да се слобода детиња без сваке сметње развија. Слобода биљног царства састоји се у томе: да се његов узаконени развијтак не ремети, него да се сви услови његови подмирију. У мрачној пећини биљка мора да угине и да се одроди; без неге и васпитања одраћа се и пропада и људско биће. — *Несигурани удови, чула, душевне моћи и способности јесу слобода* — а отуда је немогућан развијтак слободе без *развијтка рада*. Јер само *властитим* напрезањем, *властитим* радом, само *саморадњом* може дете да се развија прилагодено својој људској природи.

Рад, који значи вршење дужности, једини је *прави* основ *правном* образовању; али тај рад мора да задовољи и тежњу *љубави* у детету; по томе дакле *његова* целъ треба да буде: да *другоме радости чини*. *Право* народно васпитање, какво преображај садашњости захтева, може само услед васпитања к *радности* својој основу да добије.

Рад, примена знања, остваривање идеја, то захтева наше доба, па с тога мора и наша омладина тако васпитана да буде. Отуда Фребл пружа детету прилике, да ово још у игри дела и ствара, а тиме рад, чин предходи знању. Да се карактер развије за то треба воље и енерџије, одлучности и осећање дужности, а то бива *саморадњом* у забавишту, у атмосфери среће и благостања.

Код куће дете научи, да је члан породице, а у забавишту треба да научи, да је члан веће детињске породице. Тим путем долази дете до убеђења о друштву и заједници, заједничком развијању, које се најбољма и најсигурније хармоничким буђењем свију способности постићи може.

Из свега гореизложенога можемо ово да закључимо: да забавишта у истини одговарају свима оним по-

требама, које нам природа искуство, родитељи, учители и људско друштво у погледу наше омладине стављају.

И из тог узрока заводе се на све стране у других свесних народа така забавишта. На све стране тежи се за тим, да се духу времена задоста учини и свуда где има људи, којима је збиља до напретка својега народа стало, подижу се така забавишта. У неким местима прваче или *муниципалне* или *фреблове задруге*, а другима опет *женске задруге* или какви *хуманитарни заводи*, те на тај начин племениту фреблову идеју у живот приводе.

М. Т. Ф.

СРПСКА УЧИТЕЉСКА ШКОЛА У КАРЛОВЦУ.

У почетку шк. године 187%. било је у сва три разреда свега 22 ђака, и то 15 приправника и 7 приправница. Кашње су два приправника (из III. разр.) из школе отпуштена, јер нису хтели учити, а и у школу су почели неуредно долазити. Тако на крају ове школске године број ђака по разредима био је оваки: III. р. — 4, (2 м. и 2 ж.) II. р. — 8, (6 м. и 2 ж.) I. р. — 8, (5 м. и 3 ж.)

27. јуна о. г. држан је главни испит за оспособљење за учитељско звање, и то у присуству и под председништвом г. Др Ђорђа Натошевића, и у присуству г. проте Николе Беговића као епарх. конзисторијалног изасланика; оспособљени су њих четворо, сви са добрим успехом и то су последње коло ђака по старом штатуту, т. ј. који су били примљени у школу без претходне спреме, каква се сада тражи, да мора сваки свршити најпре нижу гимназију, реалку или целу грађанску школу.

Оспособљени за учитељско звање ови су: Евица Падежанинова из Вргина Моста, Милица Кнежевићева из Бунића, Васо Прица из Коренице и Никола Орлић из Карловца.

Школска библиотека износи до сада равно 500 разних дела, а с другим училима снабдеће се ова школа за кратко време тако, да ће имати све, што је за оваку школу од преке потребе.

Овдашња српска основна школа, која је вежбаоница учитељске школе, имала је ове године 32 ђака, и то 14 девојчица и 18 дечака. и њу је ове године овд. срп. цркв. општина снабдела са свима потребним училима. Местни школски одбор

обратио се већ на високу земаљску владу, да се овој школи даде јавност.

Приправници и приправнице из свију разреда израдили су као прошле године, тако и ове, у банти *полустрво балканско*, оро- и хидрографски, на простору од 100 □ м. Радњу ову радо су посећивали овдањи српски општинари, као и њихове госпође.

Цео посао око тога требао је 18 дана, сваки дан по 2—3 сата, а руководио га управитељ Петар Радуловић.

СТАТИСТИЧНИ ПОДАТЦИ.

о учитељској школи оомборској за 1879—80. школску годину.

(Свршетак.)

Августа 29. год. 1879. бавећи се о феријама код куће у Мирковцима свршени приправник I. разреда Стојан Магарашевић случајно се пушком ранио и од ране те после неколико дана у Винковцима је преминуо. Ноћу између 31. октобра и 1. новембра 1879. год. од хипертрофије срца преминуо је приправник I. разреда Михаил Ђурковић родом из Турске Кањиже, а 2. марта 1880. упокојила се приправница III. разреда Јелена Сремчевићева из Сомбора. Она је од јула 1879. једнако боловала од сухобоље и ове школске године на предавања није могла ни једанпут доћи. Фебруара 18. оставио је својевољно овај завод ученик I. разреда Светозар Стојковић из Баваништа, пошто је на свршетку првог семестра недовољан успех у наукама показао. Јануара 18. својевољно је из завода истунила приправница II. раз. Милица Петровића родом из Бела Брда, а фебруара 28. завод је својевољно оставила ученица истог разреда Јулијана Цвијановићева из Даља. Марта 5. оставио је завод Новак Лекић приправник III. разреда, пре тога бивши свршени панчевачки приправник и многогодишњи учитељ, пошто је први семестар ове школске године с добрим успехом свршио и примерно се владао.

Школу и цркву полазили су мушки приправници изувезши случајеве болести и одсуства због војничке дужности, у опште прилежно; само четири приправника III. разреда имађаху повећи број неизговорених часова.

Приправнице су и школу и цркву врло прилежно полазиле. У првом разреду ни једанпут не изосташе ни од школе ни од цркве: Јован Сивчев, Коста Петровић, Александра Илијевићева, Катарина Јанковићева, Милица Костићева, Катарина

Топаловићева, Милева Плавшићева и Пава Бузаџићева. У другом разреду ни једанпут не изосташе ни од школе ни од цркве: Димитрије Ђорђевић, Милан Настић, Никола Јовановић, Марија Бошњакова, Милева Лончарићева, Софија Сабовљевића, Олга Стојановићева и Софија Марковићева. У трећем разреду ни од цркве ни од школе ни једанпут не изосташе: Светозар Арсенијевић, Ана Бута, Катарина К. Поповићева, Марија Бркићева, Марина Крестићева, Милица Ђомпарићева и Софија С. Печановићева.

По моралном владању оцењени су мушки приправници са белешком примерно: у I. разреду 7, у II. 6, у III. 1; са белешком похвално: у I. разреду 8, у II. 5, у III. 4; са белешком уредно: у I. разреду 1, у II. 2, у III. 7. Већих изгледа ове године није било.

Морално владање приправница било је у опште примерно и хвале достојно, а оцењено је на свршетку школске године са овим белешкама: у I. разреду са белешком примерно 19, у II. 8, у III. 9; са белешком похвално у I. раз. 2, у II. 5, у III. 3; са белешком уредно: у I. раз. 1, у II. 1.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

(*Штатистички подаци о срп. народним школама у епархији темишварској.*) Добротом г. Мите Долге, енарх. школ. референта дођосмо у пријатан положај, да саопштимо нашим читаоцима ове веома интересантне (ако и не свуд сагласне) податке о темишварској дијецези. У истој се налази 81 цркв. школска општина са 137,179 православних Срба. Вероисповедних српских школа има 122, дакле долази 1 школа на 1124.4 душе. За школу способне деце од 6—12 год. има 14723, од 13—15 год. 6418, свега 21,141 дете. У српску основну школу иде мушке деце 5263, женске само 2772, свега дакле 8035. У повторну школу иде мушке деце 827, женске 505, свега дакле 1332. У вишу или грађ. школу иде српске деце мушке 18, женске 12, свега 30. У приватне заводе иде српске деце 24 (4 м., 20 ж.) Дакле је укупни број српске деце, што иду у школу 9,532, долази по том на 14.4 душе 1 шк. дете. У школу не иду 10,568 (4715 м., 5853 ж.) По вери полазе срп. осн. школе 9482 правосл., 9 римокат. и 4 јеврејске деце, свега 9495. По народности су 9428 Срби, 7 Словаци, 4 Рушњаци, 45 Романи, 4 Маџари, 7 Немци. Од горе наведених ученика ишло је у школу зими 5862, зими и лети 5352, толико дакле беше управо

пра́вих ученика. Књига је имало 5586, није имало књига 276. Због неуредног полагања школе кажњено је новчаном глобом 48. Од оних, који су иступили, знало је читати 1535, а читати и писати 1226. Срп. вероисповедних учитеља има 110, учитељица 12, упражњених учитељских места 6; оспособљених учитеља и учитељица 113, свећеника за учитеље постављених 6, неоспособљених учитеља 3; редовних учитеља има 100, учитељица 11, помоћника 10, помоћница 1. На једног учитеља долази 60 деце, и толико и на једну школску собу. Школских зграда као својина цркв. општина има 94, под најам узетих 4; школских соба има 128, учитељских станова 113, школских вртова 45, учитељских вртова 83. Црних табала има 153, птица одн. писмарица 185, мапа 163, глобуса 50, слика за очигледну наставу и природописних слика 60, школских књижица 31, гимнастичке справе имају само 5 општина, а физикалних апарата само 4. На издржавање школа троши се годишње, и то: на плате учитељске 51,751 фор., на репарације, огрев, чишћење, учевна средства и друге потребе 16,213 фор., свега се дакле троши 67,784 фор.

(Извешће о успеху у срп. основи. шк. у Земуну). Испити, та једина контрола рада учитељског и успеха дечијег, као што оће неки погрешно да га називају, довршени су и на нашим школама, те смо намерни да вас укратко о успеху известимо. Испити су отпочети 14. јула па су трајали до закључно 19. јула пре подне у сваком разреду по дана. У I. разр. код учитеља В. Петровића, А. Дамјановићеве и М. И. Грујићке показан је успех добар, у неким предметима и врло добар. Особито нас изненадише ученици В. П. својим течним читањем и лепим писањем, као и ученице А. Д. својим слободним и лепим начином приповедања библиј. приповедака. У II. разредима код А. Лазића и К. Секулићке постигнут је такође добар успех. Особито нас је успех К. С. потпуно задовољио. Радом се може да како све постигнути. У III. разред. код М. Грујића и Св. Милетића био је успех задовољавајући. Код Грујића је доста штошта и погрешнога учиено, што се надамо, да више неће бити. Што пак Милетић није постигао успех онакав, какав је до сада постигао, узрок је што је 1. априла тек примио туђ разред и са својим спојио. У IV. разредима код А. Кузмановића, М. Рајковића и Јул. Гавриловићеве био је успех врло добар. Особито је код Кузмановића био успех сјајан. Наравно, да се несмо код њега ни могли лошем успеху надати, јер је он вредан и вешт учитељ, био у VI. а био у IV. разреду. Ово нека

му свагда на част служи. Особито окретност деце код телуријума нам се допада. И. Ј. Гавриловићева је према лањском успеху, ове године далеко бољи успех показала. — Ако су женске редовно за дотични рад спремане и оспособљене, онда могу мушке у свима разр. заменути, као што је овде случај, јер је иста у IV. помешаном разреду с успехом радила. Г. Јосиф Це учитељ појања и певања је леп успех са децом како у теорији тако и у пракси показао. Желели би само, да на годину научи децу да и литургију у два гласа поје. Ученика је било свега уписаних 366, редовно су похађали 305, изостало је 58, а умрло 3. У старије разреде прелазе 249 и то врло добрих 66, добрих 87 а довољних 96. Разреде ће своје понављати свега 56. (С. М.)

(Српске школе у Кикинди). У средини вароши налазе се 4 разреда мушке и 6 разреда женске основне школе, од којих су 1. и 2. мушки разред уједно комбиновани, исто тако 3. и 4., 5. и 6. женски разред, тако да у средишњим школама наставља 7 учитељских снага (од којих у 1. и 2. разреду женске школе учитељице). Осим тога се налази још и у свакој варошкој четврти (има их 4) по једна школа (1. и 2. разред) са по једном учитељском снагом. Из извештаја, што га је поднео на крају школске године школском одбору г. Глиша Јорговић, привр. управитељ, видимо, да је успех у свима тим школама био задовољавајући, особито у средишњим девојачким и мушким школама. Једино у другој четврти био је успех од чести слаб, а то с тога, што дотични учитељ болује још од јануара о. г., те га је у школи већином замењивала његова госпођа, а два месеца г. ђакон Сп. Веселиновић, који за кратко време није могао све да накнади, што је за толико времена пропуштено. — Број деце оа 6.—12. године износио је 1218, од 12.—15. године 472, свега дакле 1690 за школу способне деце. Од тих се уписало у школу 616, а до краја године остало је у школи (рачунајући у тај број и оно 63. српске деце поменутих година, која полазе туђе осн. и средње школе) 479, а заједно са онима, што полазе опетовнице и шегртске школе, 583. Школу је дакле полазило само 34.5%, а то је веома жалосно. Здравствено стање школске дечице било је задовољавајуће. Ученици и ученице већбали су се у воћарству и баштованству као и у свиларству, а обучаваху их у том бесплатно учитељ М. Косић и адвокат М. Петровић, члан месног шк. одбора. За женски ручни рад набављена је једна ваљана машина за шав. Децу у туђим школама обучавао је по законској одредби у веронауци и српском језику учитељ А. Баковљев, (Зар не свештеник? У.) а сва старија мушка

и женска школска деца учила су се хармоничном певању у коровође Р. Тилингера Шегрти су уредно полазили своја предавања. Особито је лепо, што се у извештају помиње, да је међу учитељством у Кикинди владала лепа слога и колегијална љубав како у приватним тако и у заједничким школским пословима. Збирка учила знаменито се умножила, особито се са захвалношћу и признањем помињу г. Милан Петровић адвокат, који је на библиотеку поклонио 50 ф. и г. Паја пл. Еремић, који је на исту целъ приложио 100 ф. Г. Петровић се и изван тога тако ревностно за школе заузимао, да би и другим нашим општинама тако честита школска одборника пожелети могли. Са хвалом се помиње и књижар г. Јован Радак, који је свакој школи поклонио по једну слику св. Саве. На против опрема школска и наине скамије налазе се већином у рђавом стању. — У седници школског одбора, у којој је овај управитељев извештај прочитан, закључено је, да се одсад више нажбе поклони утеривању деце у школу, да се потребне скамије, које су познате као најбоље,*) набаве до почетка наступајуће шк. године, да се још овога месеца имају зготовити, штатути за месни учитељски панзиони фонд, којим да се засебно рукује и најпосле да се позове политичка општина, да преда црквеној општини школска здања, те да иста дâ укњижити на цркву. (М. К.)

(*Течај мађарског језика у Ваји.*) $\frac{30. \text{ Јуна}}{12. \text{ Јула}}$ т. г. отворио је течај г. *Фрања Цирфус* кр. саветник и окр. школски надзорник бачко-бодрошко жупаније у име Његове Преузвишености г. министра просвете. Тада су леним говором поздравили сакупљене учитеље (којих је тада до 85 било) г. *Др. Самуило Барч* управитељ држ. препарандије бајске на немачком језику а г. *Христифор Бочкаји* учитељ веџбаонице на српском. Затим један од учитеља г. *Маршић* управитељ грађанске школе тителске предложи да се од стране сакупљених учитеља Њ. Преузвишености г. министру просвете захвалница пошље, коју је г. надзорник Цирфус брзојавним путем и саопштио. Од то доба започето је предавање и трајаће све до 9. 21. Августа т. г. Предавање је само пре подне од 7—10 сâти и то у две дворане. У једној дворани поучава на *немачком језику* оне немачке и српске учитеље, који основе мађ. језика у власти имају г. *Др. Барч* и то по методи *Тусен-Лангеншайдтовој* изведена од *А. Родера* у писмима; последњи час је веџбање у читању и превађању. У

*) Сасвим добре скамије налазе се у сентомашким школама. Исте су прављене по моделу, што га је сентомашка општина дала привити у Швајцарској.

овом одељењу слушају 38 учитеља. У другој дворани поучава г. Бочкаји српске учитеље *на српском језику* основима мађ. језика и то практично од 7—9 бавећи се очигледном наставом и разговором а уз то постепено и мађ. граматику. Од 9—10 сати вежбање у правилном и течној мађ. читању и по мало у превађању. Предавање г. Бочкаји је право учитељско, јер се у њему огледа верна слика практичног и вештог учитеља, који је свом раду одан и одушевљен. Присутни учитељи у оба одељења запетом пажњом и истрајном ревношћу прате предавања и бележе у колико је могуће прибележити. Дневнице се исплаћују сваке Суботе за навршену седмицу у износу 4 ф. 90 н. али свагда се задржи 7 н. на биљегу. Број учитеља у оба одељења беше већи, сад их има 104 а сваки дан све мање и мање, јер многи раније одлазе кући због материјалних и других околности; има 12 учитељица. Из бачко-бодрошког инспектората има 59 учитеља; из торонталског 14; из тамишког 12; из крашовско-северинског 11, из барањског 7, а из пештанског 1. По народности су: 81 Србин, 16 Немаца 3 Хрвата и 1 Бугарин римске вере (36 година учитељује). Управа овдашње држ. препа-рандије постарала се за пристојне и у колико је могуће јефтине станове и рању по приватним кућама, с тога јој: евала! Срби грађани, дочекаше и примише учитеље брагински, које је тако само Србину својствено. Овде има мало Срба, тек су као кап у мору међу туђинцима, ал' их карактеристишу добре врлине, јер су љубитељи своје вере, народности и рада. Живели! (С. А.)

(*Министар просвете у Баји.*) $\frac{1}{4}$. Јула посетила је Њ. Преузвишеност г. *Август Трефорт*—праћен од многобројних месних часника варошких и црквених и кр. саветника г. Цирфуса — предавања мађ. језика у обе дворане. При уласку у дворану дочекао је са бурно: *живео!* г. Цирфус представљао је оближе седеће учитеље, те је Њ. Преузвишеност неке упитивао српски, а неке немачки, како иде учење мађ. језика и т. д. Затим је неколико побуђујући речи изговорио, препоручивши свима учитељима: вољу и истрајност у изучавању мађ. језика, па ће се онда моћи постићи, и испраћен са: *живео!* оде са пратњом даље на опредељен пут. (С. А.)

(*Скупштина јужноугарске учитељске задруге.*) држана је 6. 7. и 8. јула п. р. у Ковину. Беше искуњено преко 200 чланова. У Ung. Schulbote налази се од једног учесника опис те скупштине, из ког провирује приличан фијаско, што га је иста направила и који јасно показује, да ни у наше доба није оно могуће, што су још у древно доба Вавилонани залуд покушавали.

Учитељ темишварски Добјан говорио је у маџ, језику, како се има предавати маџ. језик у немаџарским школама. Међу осталим позвао је чланове скупштине, да замоле и друге крајеве Угарске, да с' пажњом прате маџаризацију у јужној Угарској. У дебати, која се после тога отворила, учествоваху три Маџара, али ни један Немаџ, ни један Румуњ, ни један Србин и ни један Словак, ма да је управо њима цело то предавање намењено било и ма да се велика већина скупштине из тих чланова састојала. Равнајући учитељ из Баваништа Стојадиновић говорио је српски о књижевности. Говор његов прекидан је чешће са „живео.“ Али кад је он почео да говори изишао је председник Маркс напоље из дворане и вратио се тек натраг, кад је Стојадиновић своје предавање свршио. Са скупштином била је спојена и изложба учила, али то беше управо сатира на изложбе. У програму је била и посета рујина од старих градова Кеве и Хуњада, али је изостала. јер тих рујина никако ни нема. И игранка је испала врло млако, мало беше на њој Јунона и Венера, па ма да та игранка беше приређена за учитеље, то се ипак не могаху видети женска лица у њиховој оригиналној боји. Можда због тог и не беше ова скупштина галантна према женскињу, тако је одбила и предлог, да се једна учитељица изабере за 4. перовођу, а један члан мотивовао је то одбијање речима: „Жени је место за огњиштем!“ Боље мало допао се излет у Смедерево, Земун и Београд. Али и ту беше неповољних сцена. У Земуну их једва пустише на обалу, а кад у варош уђоше, не беше доста јела за толике госте, те глађу гоњени отимаху се учитељи о батаци и кнедле, и сретан је био, ко је могао што да улови за свој празан желудац. У Београду посетише и музеј, где међу осталим видеше и заставу сомборске народне гарде, што ју Србијанци г. 1848. однесоше у Београд.

(Одбор за професорске испите у кнежевини Србији) наименован је 3. јуна. Међу члановима налази се и проф. учит. школе у Београду Др. Војислав Бакић. Прва задаћа овог одбора биће, да избере комисију, која ће саставити правила за полагање професорских испита.

(Број слепих у Аустро-Угарској) износи сад 29.506. Од тог броја може се узети да однадају 8%, на децу од 6. до 14. год., а 5%, на оне од 14. до 18. године, првих има дакле 2360, других 1475 — свега дакле 3835 слепих, који треба да се васпитају и наставе. За толики број слепих постоје у нашој држави само 8 завода (од којих само 1 у Угарској и то у Буда-

WWW.UNIBELIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

пешти), које је год. 1879/80. полазило свега 374 питомаца. У будапештанском заводу било је 75 питомаца. Преко 3000 слених не уживају дакле у Аустро-Угарској благодат школске наставе.

(*Виша девојачка школа у Панчеву*). Добили смо о истој опширнији извештај, из ког бележимо, да се у почетку шк. године у школу уписало 78 ученица. Из школе је изостало 6, а 3 су умрле (од дифтеритиде), тако да је до краја године остало 69 (у I. р. 21, у II. р. 20, у III. р. 15, у IV. р. 13). По успењу било је 6 ученица одличних, 16 похвалних, 11 добрих, 22 довољне, 8 nedovoljnih, 4 слабе, а 2 ученице остале су неиспитане. Од свију ученица само је једна у I. разр. римокатоличке вероисповести, а друге су све Српкиње православне вере. Ученица, које су родом из Панчева и којих родитељи живе у Панчеву, било је 46, које су из другог места родом, али им родитељи живе у Панчеву, било је 12, а 11 је било сасвим страних. Шест ученица уживало је штипендије из месног гимназијалног фонда у укупној своти од 315 ф. За сиромашне ученице набављено је књига и учила за 86 ф. Осим стана, послужитеља и огрева издаје општина годишње по 200 ф. на књижицу и разна школска учила.

(*Српска велика гимназија у Карловцима*.) Добили смо „Програм српске православне велике гимназије карловачке за школску годину 1879/80. Програми карловачке гимназије беху увек богати садржајем, па и ово годишњи није озостао иза својих предходника. На првом месту расправља један од наших најозбиљнијих писаца проф. Ј. Живановић „о спаривању и оплођивању у животиња у опће, а особито о партеногенези у пчела.“ Иза тог долази животопис Јакова Герчића, негда управитеља гимназије карловачке од Стевана Лазића, садањег управитеља гимназије карловачке. Заслужни преводилац Хорацијев заиста је тим животописом обрадовао многобројне ученике и поштоваоце врлога покојника. Осим управитеља и 2 катихете настављаху у гимназији 10 професора (од којих 4 скуплента). Осим обавезних предмета предавао је и ове године проф. Г. Барусковић француски језик и то бесплатно. До краја године остало је у гимназији свега 205 ученика, за 10 мање него лане. По вероисповести беху православни 181, римокатолици 23, протестанти 1. По домовини је било из хрватско-славонске крајине 110, из Хрватске 6, из Славоније 3, из Срема 25, из Угарске 57, из Црне Горе 1, из Босне 2 и из Бугарске 1. Испит зрелости положише 3 ученика са одликом, 3 су проглашени за зреле, а 3 нису одговорила законитим захтевима.

(*Богословију у Ср. Карловцима*) полазило је ове године 38 ученика. Од тих су свршили богословију четворица, и то 3 с одличним успењом а 1 с довољним. Тако мален број свећеничких приправника задаје нам највећу бригу за будућност наше цркве.

(*Учитељска оспособљења год. 1880. у Хрватској.*) На кр. мушкој препарандији у Загребу подвргли су се строгији испитима 21 приправник и 2 приватисте, од којих су с одликом оспособљени 5, просто оспособљени 14, на два месеца релегована 2, а на једну годину 2. — На кр. женској препарандији у Загребу подвргло се испиту 18 приправница, од којих су одликом оспособљене 4, просто оспособљене 14. — На женској препарандији у самостану милосрдних сестара у Загребу подвргле се испиту 22 приправнице, од којих су с одликом оспособљене 9, просто оспособљене 13.

(*У препарандији у Арбанасима*) крај Задра довршени су учитељски испити 3. јула. С' одличним успењом положише учитељски испит 4, с' добрим 11, а 5 кандидата пало је на испиту.

(*Употреба анатомских слика.*) Министарство јавне наставе у Аустрији издало је наредбу, по којој се и при употреби вишом власти припуштених анатомских таблица има строго пазити на педагошке обзире, које изиекују с једне стране нарав представљених предмета, с друге стране младост ученика и ученица. Нарочито је непристојно, да се тим таблицама украшују школске дворане, уопште да се показују у друго осим за ту наставу назначено време.

КЊИЖЕВНИ ПРИКАЗИ.

27. *Збирка рачунских примера.* Књига прва за ученике 3. разр. осн. школа (с. 40); књига друга за ученике 4. разр. осн. школе (с. 40); књига трећа за ученике 5. разр. осн. школе (с. 48); књига четврта за ученике 6. разр. осн. школе (с. 29). — Сабрао и уредио *Светозар Милетић* учитељ. Нови Сад издање штампарије А. Пајевића 1880. Цена је 1. 2. и 4. књизи на комад 8 н., а кад се на више поручи, само 6 н. комад, 3. књизи је цена 10 н., а кад се на више поручи, само 7½ н.

Књижиче ове одобрио је вис. народни цркв. школеки савет за употребу у српско-народним школама, а то им је најбоља препорука.

28. Књиге за школу и народ. Књига десета. *Помоћ у нужди и опасности док не дође лекар.* Израдио *Иван В. Попо-*

вић. У Новоме Саду, издање штампарије А Пајевића 1880. С. 62. У тврдим корицама. Цена 30 н., а на више само 22½ н.

Књижица ова ставила је себи за задаћу, да даде упутство за тако зване преке опасности, где је нужна брза помоћ, јер спасење невољника зависи често од једног минута. Не треба доказивати, како је сваком човеку потребно, да знаде, шта му ваља чинити у таким несретним случајевима, док не приспе лечничка помоћ. Ипак је незнање у том погледу ужасно, тек недавно испитиван је овде један кандидат, који је већ 10 година привремено учитељовао, па кад му ставише питање, како треба поступати с' утопљеником, одговорио је: да га треба за ноге главом доле обесити. — Ако се и налазе ствари, које се расправљају у горњој књизи, и по другим српским књигама, то нам је ипак и она добро дошла, јер је сабрала у прегледну целину све, што се мора о преким опасностима знати и ми ју препоручујемо особито сеоским учитељима, који ће ју моћи згодно употребити и у недељној школи. У књизи се најпре износе општа правила, а за тим се описује поступак за поједине несретне случајеве. Писац се трудио, да уједно, у колико је у такој књизи то могуће, разложи, шта је узрок опасности. Као додаток долази (од дра К.) одсек о отровима. Ваљан садржај у свези са сарамерно малом ценом учиниће, надамо се, да се ова књижица што већма распростре.

Р А З Н О.

(*Милан Костић у Црној Гори.*) Како је леп спомен оставио пок. Милан Костић у Црној Гори, види се најлепше из ове брзојавке, што ју је Њ. Височанство књаз црногорски изволео управити гђи бароници Ани Бибра, рођ. Костића, сестри покојниковој: „Дубоко жалим доброга Милана, првога ректора цетињске богословије, вриједнога радника на просвети, који је код мене и народа црногорског лијепи спомен оставио својом ревношћу и љубезношћу. Жалим свим срцем Вашу велику тугу. Кнез Никола.

(*Невен чика Јовин лист.*) Дође нам 1. број овог новог дечијег листа. Поред лена садржаја краси га веома укусан облик и више слика, међу којима и лик малог српског престолонаследника Александра, који се први претплатио на 50 примерака „Невена.“ Уредник „Невена“ је главни српски песник Јован Јовановић, који сад живи у Бечу. „Невен“ излази двапут

месечно на табаку, а годишња му је цена 4 ф. Издаје га добро позната штампарија А. Пајевића у Н. Саду, којој се и претплата шаље.

(Књижевност.) Добисмо ове нове књиге: 1.) Дан и ноћ. Дарак доброј деци од чика Стеве урешен са 22 слике. *Друго прегледано издање*. Издаје српска књижара браће М. Поповића у Новоме Саду 1880. Цена 25 н. 2.) „Velika srpska i hrvatska pesmarica namenjena narodu našem koji latinicom čita. U kojoj ima 400 pesama. Izdanje srpske knjižare braće M. Popovića. U Novome Sadu 1880. Cena 40 nov.“ 3.) *Буквар* за српске основне школе одобрен од црквено народног школског савета. Цена је 16 новч. У Новоме Саду, издање штампарије А. Пајевића 1880. — Ово је друго измењено издање буквара, те ће о њему бити опширније речи у овоме листу.

(*Бајроновски монах.*) У грчком манастиру Агиос-Клијас у Епиру прошле године преминуо је у 117. години живота свог монах Никифорос, којег Лорд Бајрон спомиње у своме „Чајлд-Харолду. Старац се овај до смрти живо сећао енглезкога појете, који је 1827. године провео неколико дана у том манастиру и певао живописни положај манастира тог и гостопримство тамошњи монаха.

ПРОМЕНЕ У ШКОЛСТВУ.

За учитељицу у Футогу изабрана је Јулка Михајловића а за учитеља у Ваљалци канд. проф. Лазар Видић. За учитељицу у Шиду наименована је сврш. приправница Софија Гајића.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Тражи се учитељ у С. Бечеју. Плата је 500 ф., у име огрева 52 ф. 50 н., за школску послугу 40 ф., за школске ситнице 12 ф. 60 н. и 200 ф. у име стана или стан у натури. Рок до 20. авг. Молбенице се шаљу председнику шк. одбора у Ст. Бечеј.

— Тражи се учитељ у Башахиду, Плата је 442 ф., 3 ланца земље и слободан стан. Од укуна 1 ф. Рок до 29. авг. Молбенице се шаљу месном шк. одбору у Башахид.

— Тражи се учитељ у Дески (епарх. темниш. близу Сегедина). Плата је 400 ф., 4 ланца земље, слободан стан и огрев. Од укуна 50 новч., опело у цркви 1 ф. Рок до 8. септембра Молбенице се шаљу месном шк. одбору у Деску.

— Тражи се учитељ у Парцу. Плата је 120 ф., 20 кибли жита, 20 кукуруза, 4 јутра земље, 6 хв. дрва и слободан стан. Рок до 20. авг. Молбенице се шаљу председништву шк. одбора у Парац.

— Тражи се учитељ у Старој Молдави. Плата је 300 ф., 5 хвати дрва и слободан стан. Од укуна 50 н. После године дана у изгледу повишица од 100 ф. Рок до 25. авг. Молбенице се шаљу месном шк. одбору.

— Тражи се учитељ у Хрњакову, тамниш. међи. Плата је 131 фр. 50 п., 25 кибли жита и толико кукуруза, 8 хв. дрва, 4 ланца сенокоса, пшарине 5 ф., за послугу 12 ф. и слободан стан. Компетенти ваља да знају и нешто романски. Рок до 24. авг. Молбенице се шаљу српској цркви. општини у Хрњакову, посл. пошта Rekas.

— Г. Мита П. Поповић, трговац у романском селу Куштиљу, посл. пошта Јаам, тражи учитељицу за своју децу. Иста ваља децу да обучава српски и немачки. Плата је поред стана и хране у породици 20 фр. месечно. Које свршене приправнице желе да добију ово место, нека се јаве Н. Ђ. Вукићевићу, управитељу препарандије у Сомбору.

— Поново се тражи учитељ у Срб. Пардању. Плата је 136 ф., 40 кибли жита, 20 кукуруза, 12 ф. као перовођа, два и по ланца земље, 80 н. од погребца, слободан стан и огрев. Молбенице се шаљу до 5. септ. мес. шк. одбору.

ЈАВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Сл. општинском поглаварству у Брестач. Посласмо Вам захтевану намиру, али нам је тамошња пошта вратила писмо натраг. Намира Вам стоји овде на расположењу. — Г. Д. Чобићу. Искали смо разјашњење од нашег дописника. — Г. А. Пајевћу у Н. Саду. За „Невен“ шаљемо лист уреднику у Беч. Је-ли тако добро?

 Овим бројем истиче претплата свима, који су се претплатили са 2 ф., те их молимо, да ју што пре понове, како им неби обуставили лист. За нове претплатнике стаје лист до краја године 1. ф. а. вр. Уједно молимо све оне, који су лист наручили, али нису послали новце, да то што пре учине, јер ћемо им иначе имена у листу штампати.

 Ко се претплати са 2 ф. за другу и трећу трећину, добија бадава бројеве од прве трећине, колико их има.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ђ. ВУКИЋЕВИЋ.**